

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
ตำบลท่าช้าง อำเภอท่าช้าง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Farmer's Attitude Towards Black Tiger Prawn (*Penaeus monodon*) Project
In Tambol Thachang, Amphoe Thachang, Changwat Surattanee

T096272

โดย

นายสมบัติ แหม่มชื่น

ปพ.
๙๒๕๕๓
๒๕๔๑

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 96272
วันเดือนปี..... - 2 JUN 2009

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

กรุงเทพมหานคร

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

พ.ศ. ๒๕๔๑

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร

เรื่อง

ทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
ตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
Farmer's Attitude Towards Black Tiger Prawn
(Penaeus monodon) Project In Tambol Thachang ,
Amphoe Thachang, Changwat Surattantee

โดย

นาย สมบัติ แซ่มชื่น

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (พัฒนาการเกษตร)

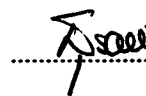
เมื่อวันที่ 3 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2541

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

 3 มิ.ย. 41

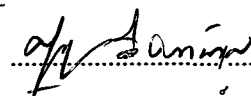
(อาจารย์ดำรงคัชย สิทธิโชค)

กรรมการปัญหาพิเศษ

 3 มิ.ย. 41

(ผศ.ดร. สุรพล เศรษฐบุตร)

หัวหน้าภาค

 9 มิ.ย. 41

(ผศ. สุภสมบุรณ์ อังรัตนากร)

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น ^{9 มิ.ย. 2541} ~~255๑~~ ₂₅₄₀ ²⁵⁴⁰ และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีด้านการเตรียมบ่อเลี้ยงและการปล่อยพันธุ์กุ้ง 5 รายการ ด้านการดูแลรักษาบ่อและการตรวจสอบคุณภาพในบ่อกุ้ง 5 รายการ ด้านการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง 6 รายการ ตลอดจนด้านคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงกับการปฏิบัติงาน 5 รายการ

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับ 1) การสร้างบ่อพักน้ำและบ่อบำบัดน้ำเสีย 2) หาพันธุ์กุ้งได้ยาก การขนส่งลำบาก 3) การใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรค 4) ไม่มีวิธีการตรวจวัดความเค็มและความเป็นกรดเป็นด่างที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและ 5) การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงได้ทันกับเหตุการณ์

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือจากหลาย ๆ ท่านที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ อาจารย์ดำรงค์ชัย สิทธิโชค ซึ่งเป็นประธานกรรมการปัญหาพิเศษ ที่ได้กรุณาแนะนำแนวทางมาตั้งแต่ต้น อีกทั้ง ผศ.ดร.สุรพล เศรษฐบุตร ซึ่งช่วยทำหน้าที่เป็นกรรมการปัญหาพิเศษ โดยให้ความช่วยเหลือในการตรวจทานแก้ไข ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำ ตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือทางด้านข้อมูล และตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งนำประกอบการวิจัยครั้งนี้ จึงใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สมบัติ แหม่มชื่น

พฤษภาคม 2541

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	(หน้า)
สารบัญตาราง	(6)
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตการศึกษา	3
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 ตรวจสอบเอกสาร	
ความหมายทัศนคติ	5
การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	6
โครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	9
ปัญหาที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้ง	10
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	12
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	14
การทดสอบเครื่องมือ	15
การรวบรวมข้อมูล	15
การวิเคราะห์ข้อมูล	16
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	17
งบประมาณที่ใช้ในการศึกษา	18
บทที่ 4 ผลการศึกษาและวิจารณ์	
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร	19
ตอนที่ 2 ทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	26
ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร	30

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	33
ข้อเสนอแนะ	35
เอกสารอ้างอิง	36
ภาคผนวก	37
ภาคผนวก ก	
โครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุงกุลาค้า	38
ภาคผนวก ข	
แบบสัมภาษณ์	43

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. สถานภาพส่วนบุคคลของเกษตรกร	20
2. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร	22
3. วิธีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และการได้รับความรู้จากโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกร	25
4. ทักษะเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ด้านการเตรียมบ่อเลี้ยง และการปล่อยพันธุ์กุ้ง	27
5. ทักษะเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ด้านการดูแลรักษากุ้งและตรวจสอบคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้ง	28
6. ทักษะเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ด้านการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง	29
7. ทักษะเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ด้านคุณลักษณะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงกับการปฏิบัติงาน	30
8. ข้อมูลด้านปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร	32

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันทรัพยากรต่างๆ กลับลดลงและไม่เพียงพอกับความต้องการของมนุษย์ สัตว์น้ำซึ่งเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่สำคัญ และเคยมีความอุดมสมบูรณ์ในอดีตกลับมีปริมาณลดลงและไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภค ดังนั้นมนุษย์จึงพยายามคิดค้นหาวิธีการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำให้ได้มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์จึงเกิดอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดต่างๆ ขึ้นมากมายและการเลี้ยงกุ้งกุลาดำก็เป็นอาชีพหนึ่งที่กระทำกันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย การเลี้ยงกุ้งเริ่มจากการเลี้ยงแบบธรรมชาติ โดยเกษตรกรได้คัดปลานาข้าวหรือนาเกลือมาเป็นนากุ้ง อาศัยพันธุ์กุ้งต่าง ๆ จากน้ำทะเลซึ่งปล่อยเข้ามา ผลผลิตที่ได้จะมากหรือน้อยขึ้นกับปริมาณกุ้งที่ปล่อยเข้ามาในนากุ้ง ประกอบกับความขยันหมั่นเพียรในการถ่ายเทน้ำเข้าออกจากรัง ต่อมาเกษตรกรได้คัดปลานากุ้งและพื้นที่ใหม่ที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำในปัจจุบันมี 3 วิธีคือ การเลี้ยงแบบธรรมชาติ การเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนาและการเลี้ยงแบบพัฒนา การเลี้ยงกุ้งกุลาดำได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในจังหวัดชายทะเลของประเทศไทย ในบางแห่งมีการบุกรุกป่าชายเลน ซึ่งเป็นการทำลายสภาพสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดปัญหาหมอกภาวะชายฝั่ง เช่น น้ำเสีย เป็นภาระหน้าที่เร่งด่วนของรัฐบาลที่จะเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการรักษาสภาพแวดล้อมแก่เกษตรกร และเอกชนผู้ดำเนินการเพาะเลี้ยง โดยเร็ว

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ที่มีการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำเป็นอาชีพหลักกันมาก ในแต่ละปีเกษตรกรชาวนากุ้งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่งกุ้งกุลาดำไปจำหน่ายยังต่างประเทศ คิดเป็นมูลค่าปีละ 4,000-5,000 ล้านบาท (กรมประมง, 2539) แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2539-2540 เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งกุลาดำในจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ประสบปัญหาหลายประการ เช่น น้ำเสีย เกิดโรคระบาดและมีสารพิษตกค้างในตัวกุ้ง ทำให้ผลผลิตเสียหายและมีคุณภาพต่ำ กรมประมงได้มอบหมายให้กองส่งเสริมประมง กองเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงในส่วนภูมิภาคระดับอำเภอ และจังหวัด ให้ออกแนะนำและส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยมีวิธีการและขั้นตอนต่างๆ เช่น การขุดบ่อเลี้ยง การทำบ่อพักน้ำ การทำบ่อบำบัดน้ำทิ้ง การปล่อยพันธุ์กุ้งลงบ่อเลี้ยงการดูแลรักษา การตรวจวัดความเค็ม และความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำ การใช้สารเคมี การให้ออกซิเจนในบ่อเลี้ยง การถ่ายเทน้ำ ตลอดจนการตรวจหาขนาดและจำนวนของกุ้งในบ่อเลี้ยงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำบลท่าฉาง เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของอำเภอท่าฉาง ซึ่งอยู่ทางด้านตะวันออกของจังหวัด สุราษฎร์ธานี มีสภาพพื้นที่ราบชายฝั่งทะเล มีป่าชายเลนตามแนวของฝั่งยาวติดต่อกัน เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพการเพาะเลี้ยงกุ้ง โดยอาศัยความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ มีคลองหลายสายไหลลงสู่อ่าวท่าฉาง เช่นคลองท่าฉาง คลองท่าเคย คลองท่าปูน ซึ่งคลองดังกล่าวใช้ส่งน้ำไปสู่บ่อเลี้ยงของเกษตรกรตำบลท่าฉาง และบริเวณใกล้เคียง การทำนาุ้งของเกษตรกรจะอยู่บริเวณทั้ง 2 ฝั่งของ คลองสายต่างๆ ดังกล่าว ซึ่งมีการเลี้ยงแบบพัฒนาและเกิดปัญหาน้ำเสีย เกิดโรคระบาดและสารพิษตกค้างในตัวกุ้ง

การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเจ้าที่ส่งเสริมการประมงโดยให้คำแนะนำที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การขุดบ่อเลี้ยง การทำบ่อพักน้ำ การทำบ่อบำบัดน้ำทิ้ง การปล่อยพันธุ์กุ้งลงบ่อเลี้ยง การดูแลรักษา การตรวจวัดความเค็มและความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำ การใช้สารเคมี การให้ออกซิเจนในบ่อเลี้ยง เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลผลิตมีคุณภาพเพิ่มขึ้น และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างต่อเนื่องแต่เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่ถูกต้อง อีกทั้งประสบปัญหาน้ำเสีย การระบาดของโรคอย่างรุนแรง ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาให้ทราบถึงทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำอันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริมให้เกษตรกรประกอบอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเป็นอาชีพให้ถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อเพิ่มผลผลิตและไม่ทำลายสภาพสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาถึงสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
2. ศึกษาถึงทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
3. ศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้ง

กุลาดำ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพทางสังคมเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมและปรับปรุงการเลี้ยงกุ้งแก่เกษตรกรให้ได้ผลดีขึ้น
2. ทราบทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งเพื่อให้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งของเจ้าหน้าที่การประมงให้ดียิ่งขึ้น
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาของเกษตรกรในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและการให้คำแนะนำที่ส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งของเจ้าหน้าที่การประมงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในเรื่องของสภาพพื้นฐานของเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ขนาดพื้นที่ที่ถือครองอาชีพและรายได้ ความคิดเห็นของเกษตรกรและปัญหาของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินการของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมพื้นที่และเป็นข้อมูลปัจจุบัน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2540 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2541 โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 51 ราย จากจำนวนประชากรที่เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำทั้งหมด 102 ราย

นิยามศัพท์

“เกษตรกร” หมายถึง ประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักและเลี้ยงกุ้งกุลาดำในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

“เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง” หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่แนะนำให้เกษตรกรเกิดการตื่นตัวเกิดความต้องการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้ดีขึ้น ขอมรับนำเอาความรู้ หรือสิ่งใหม่ๆ ไปปฏิบัติโดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมร่วมและสนับสนุนให้การเปลี่ยนแปลงนั้นๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เกษตรกรมีการช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร มีตำแหน่งเป็นพนักงานส่งเสริมการประมง สังกัดกรมประมง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“ทัศนคติ” หมายถึง การแสดงทางด้านความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นต่างๆ ของบุคคลอันมีแนวโน้มที่แสดงออกว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งต่างๆ ในสังคม โดยอาจแสดงในลักษณะทางบวกหรือทางลบก็ได้

“การถือครองที่ดิน” หมายถึง จำนวนที่ดินของเกษตรกรที่ใช้ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำทั้งหมด ได้แก่ ที่ดินของตนเอง, ที่ดินเช่าของผู้อื่น และที่ดินทำกินที่ไม่เสียค่าเช่า

“การเป็นสมาชิกกลุ่ม” หมายถึง การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสถาบันการเกษตรกรต่างๆ ได้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่ม ธ.ก.ส. และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

“การได้รับความรู้ทางการเกษตร” หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรขอคำปรึกษาขอคำแนะนำหรือร่วมประชุม ฝึกอบรม เข้าร่วมความรู้ด้านการเลี้ยงกุ้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการหรือตัวแทนบริษัทเคมีภัณฑ์ หรือบุคคลอื่นและการได้รับความรู้ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง

“โครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ” หมายถึง กิจกรรมการทำงานเป็นขั้นตอนในการถ่ายทอดความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งจนเกิดความเปลี่ยนแปลงความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรม การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำโดยกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ การขุดบ่อ การเตรียมบ่อเลี้ยงการทำบ่อพักน้ำ การปล่อยพันธุ์กุ้งลงบ่อเลี้ยง การถ่ายเทน้ำ การตรวจหาขนาดและจำนวนของกุ้งในบ่อเลี้ยง การป้องกันกำจัดโรคในกุ้งกุลาดำเพื่อให้เกษตรกรเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติแบบดั้งเดิมโดยนำวิธีปฏิบัติใหม่ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้

บทที่ 2

ตรวจเอกสาร

1. ความหมายทัศนคติ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2534 : 100) กล่าวว่าทัศนคติหมายถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกให้เห็นได้จากคำพูดหรือพฤติกรรมที่สะท้อนทัศนคตินั้นๆ คนแต่ละคนมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมักน้อยแตกต่างกัน ทัศนคติแม้จะเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม (Abstractions) แต่เป็นสิ่งที่เป็จริงเป็จริงสำหรับบุคคลที่มีทัศนคตินั้น คนเราส่วนมากอาจจะมีทัศนคติหลายอย่างร่วมกันหรือตรงข้ามกับคนอื่นได้ บทบาทของทัศนคติต่อพฤติกรรมของคนมีมาก แทบจะกล่าวได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตมนุษย์ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กเรื่องใหญ่หรือเรื่องสำคัญมากมาเพียงใด เช่น การเมือง การสมรส ศาสนา นิสัยการรับประทานอาหาร การศึกษา แฟชั่น การเลี้ยงดูบุตร และความอคติทางเชื้อชาติ

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2529 : 50) ได้กล่าวว่าทัศนคติมีที่มาได้ 2 ทาง คือ ทัศนคติที่เกิดจากประสบการณ์ (experience) ของบุคคล การที่บุคคลได้พบเห็นคุ้นเคยหรือทดลองสิ่งใดนับเป็ประสบการณ์โดยตรง (direct experience) ของบุคคลต่อสิ่งนั้นและทัศนคติที่เกิดจากค่านิยมและการตัดสินค่านิยม (value system and value judgement) เพราะบุคคลมีค่านิยมและการตัดสินค่านิยมไม่เหมือนกัน อาจจะมีทัศนคติในสิ่งเดียวกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ สถานการณ์ของสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล

ทัศนคติมีคุณสมบัติแยกได้ 3 ลักษณะคือ

1. ทัศนคติมีความสม่ำเสมอ คงเส้นคงวา (consistency)
2. ทัศนคติมีทิศทาง (direction)
3. ทัศนคติมีปริมาณความเข้มข้นต่อสิ่งแวดล้อมค่อนข้างถาวรแต่ทัศนคติอาจจะเปลี่ยนแปลงได้เมื่อค่านิยมเปลี่ยนไป

สุชา จันทรเฒ (2527 : 242) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นนามธรรมที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ในชีวิตของบุคคลและทัศนคติมีความสำคัญต่อการตอบสนองทางสังคมของบุคคลเป็นอย่างมาก นั่นคือ บุคคลมีพฤติกรรมอย่างไรหรือทำสิ่งใดลงไปทัศนคติจะเป็นเครื่องกำหนดทัศนคติจึงเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของบุคคลและบุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป

ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. Cognition Component เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับความรู้สึกหรือความเชื่อถือของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากบุคคลมีความรู้หรือมีความเชื่อว่าสิ่งใดดี ก็จะมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น ในทางตรงข้าม หากมีความรู้สึกก่อนว่าสิ่งใดมีความไม่ดีก็จะมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น

2. Action tendency component เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลคือความโน้มเอียงที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ตอบโต้อย่างใดอย่างหนึ่งออกมา พฤติกรรมที่เขาแสดงออกมานั้นเกิดจากความรู้สึกและความรู้สึกที่เขาได้อยู่ต่อวัตถุ เหตุการณ์ หรือ บุคคลนั้น ๆ นั้นเอง

3. Felling component เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกของบุคคลซึ่งมีอารมณ์เกี่ยวข้องอยู่ด้วย คือ หากบุคคลมีความรู้สึกรักหรือชอบพอในบุคคลใดหรือสิ่งใด จะทำให้มีทัศนคติต่อบุคคลหรือสิ่งนั้น ไปในทางตรงกันข้าม

2. การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

การเลี้ยงกุ้งกุลาดำเริ่มจากการเลี้ยงแบบธรรมชาติ เป็นการเลี้ยงแบบดั้งเดิมใช้วิธีคั้นน้ำเขาน้ำเพื่อให้ออกกุ้ง และอาหารธรรมชาติติดเขามากับน้ำทะเล ไม่มีการให้อาหารหรือทำลายศัตรูกุ้ง การเลี้ยงวิธีนี้ไม่สามารถควบคุมผลผลิตได้ ต่อมาได้มีการปรับปรุงนากุ้ง แบบธรรมชาติให้เหมาะสมกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ โดยมีการให้อาหาร แต่ไม่มีเครื่องให้อากาศ เรียกว่า การเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนา และได้มีการปรับปรุงเป็นการเลี้ยงแบบพัฒนาที่มีการทำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาจัดการในเรื่องคุณภาพน้ำ ใช้อาหารสำเร็จรูปมีการให้อาหารเสริม มีการจัดการที่ดีในเรื่องการเปลี่ยนถ่ายน้ำ การกำจัดศัตรูกุ้งและควบคุมโรค การเลี้ยงกุ้งวิธีนี้จะได้ผลผลิตสูง

1. รูปแบบการเลี้ยงกุ้ง ลักษณะการเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกรแบ่งออกเป็น 3 แบบ ดังนี้ (วัลลภ คงเพิ่มพูน, 2535 : 38 - 42)

1.1 การเลี้ยงแบบธรรมชาติ บ่อมีขนาดตั้งแต่ 20-60 ไร่ อาศัยพันธุ์กุ้งจากแหล่งน้ำธรรมชาติเข้ามาขณะคั้นน้ำเขาน้ำกุ้ง ไม่มีการให้อาหารและกำจัดศัตรูกุ้ง การเลี้ยงวิธีนี้ผลผลิตไม่สามารถควบคุมได้ เพราะลูกกุ้งที่เข้าไปกับน้ำมีปริมาณที่ไม่แน่นอน อัตราการอดตายมีเปอร์เซ็นต์ต่ำ

1.2 การเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนา โดยนำพันธุ์กุ้งจากโรงเพาะพันธุ์ปล่อยเสริมกับกุ้งธรรมชาติบ่อมีขนาดตั้งแต่ 6-20 ไร่ สามารถควบคุมปัจจัยการผลิตได้บางส่วน มีการให้อาหารสมทบ อาจมีเครื่องเพิ่มอากาศช่วยบ้าง

1.3 การเลี้ยงแบบพัฒนา การเลี้ยงกุ้งแบบพัฒนาหรือการเลี้ยงแบบหนาแน่น มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาจัดการในเรื่องคุณภาพน้ำ นำลูกกุ้งที่ได้จากโรงเพาะฟักมาปล่อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในนาแทนการใช้ลูกกุ้งจากแหล่งน้ำธรรมชาติทั้งหมด ใช้อาหารสำเร็จรูปที่จัดทำขึ้นเพื่อให้มีคุณภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของกุ้ง โดยทั่วไปบ่อมีขนาดตั้งแต่ 2-6 ไร่ มีเครื่องเพิ่มอากาศและพัดน้ำเพื่อช่วยให้มีการหมุนเวียนได้ดีขึ้น มีการจัดการที่ดีในเรื่องการเปลี่ยนถ่ายน้ำ กำจัดกุ้งควบคุมโรคอัตราการปล่อยกุ้ง 20-30 ตัวต่อตารางเมตร หรือ 40,000-50,000 ตัวต่อไร่ ใช้เวลาเลี้ยงนาน 3-5 เดือน ผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงวิธีนี้สูงมากโดยเฉลี่ยประมาณ 1,000 - 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี

2. วิธีการจัดการเลี้ยงกุ้งกุลาดำแบบพัฒนา ตามคำแนะนำของกรมประมง (2538) ให้ดำเนินการดังนี้

2.1 การพิจารณาพันธุ์กุ้งที่ดี

- 1) ลำตัวยาวใส ไม่ดำเข้ม ระวังคัมไม่กุด
- 2) ลักษณะแข็งแรง ไม่นอนอยู่ก้นบ่อ ในขณะที่มีการขนส่งลำเลียง
- 3) ขณะที่ว่ายน้ำ แพนหางมีลักษณะที่แผ่กว้าง
- 4) ไม่มีพยาธิเกาะบริเวณตัวกุ้ง
- 5) ขนาดของลูกกุ้งไม่มีความแตกต่างกันมาก
- 6) ตรวจสอบแหล่งที่ซื้อว่ามีการใช้ยาปฏิชีวนะมากหรือไม่

2.2 การเตรียมบ่อเลี้ยง

1) บ่อที่ขุดใหม่ สิ่งที่ต้องคำนึง คือ บ่อไม่ควรมีความลาดชันมากเกินไป จะทำให้พื้นที่ในการรับแสงมากทำให้เกิดเชื้อแคดและตะไคร่น้ำขึ้นอย่างรวดเร็ว การตรวจสอบความเป็นกรดเป็นด่าง ถ้ามีค่าต่ำกว่า 8 ให้โรยปูนมาร์ล 50 กิโลกรัมต่อไร่ แล้วจึงปล่อยน้ำจากบ่อพักน้ำเข้ายังบ่อเลี้ยง

2) บ่อเก่า หรือบ่อพักที่ผ่านการเลี้ยงมาแล้ว หลัจากที่จะนำกุ้งลงบ่อเลี้ยงต้องมีการปรับสภาพพื้นบ่อก่อน โดยมีการดูดเลนและของเสียก้นบ่อออกก่อน แล้วตากบ่อให้แห้ง จากนั้นไจรดินหน้าดินออกอีกครั้งแล้วโรยปูนมาร์ล 80-100 กิโลกรัมต่อไร่ ตากให้แห้ง 2-3 สัปดาห์ ซึ่งเป็นการกำจัดแอมโมเนีย และไฮโดรเจนซัลไฟด์ แล้วล้างบ่อด้วยน้ำในบ่อที่พัก แล้วจึงกักน้ำสำหรับไว้เลี้ยงต่อไป

3) การกำจัดศัตรูในบ่อเลี้ยง กรณีที่ไม่สามารถตากบ่อให้แห้งได้ ควรใช้กากชาโรยบริเวณที่มีน้ำขัง ประมาณ 20 กิโลกรัมต่อไร่ ทิ้งไว้ 24 ชั่วโมง แล้วใช้ท่อสูบลมขนาดคูดน้ำบริเวณนั้นทิ้งโดยไม่จำเป็นต้องมีการล้างบ่ออีกครั้ง

4) ทรายที่ประตุน้ำ ควรใช้ตาถี่ๆ มาก ๆ ขนาด 500 - 600 ไมครอน หรือใช้มุ้งไนลอนเขียวอย่างดี 2-3 ชั้น เพื่อเป็นการป้องกันศัตรูกุ้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) การเตรียมน้ำ น้ำในบ่อเลี้ยงควรมีความลึกไม่ต่ำกว่า 150 เซนติเมตร เพื่อช่วยในการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิและความเค็ม ถ้ามีอุณหภูมิสูงเกินไปในช่วงที่มีแดดจัด กุ้งจะมีการอดตัว และการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อทำให้ช็อคตายในที่สุด ทั้งระดับน้ำที่ต่ำกว่ามากๆ แสงแดดสามารถส่องถึงก้นบ่อทำให้เกิดการบูมของแพลงก์ตอน ทำให้กุ้งขาดออกซิเจนในเวลากลางวัน และเมื่อแพลงก์ตอน ตายเกิดการสลายตัวทำให้พื้นก้นบ่อเกิดแก๊สไข่เน่า ดังนั้นระดับน้ำที่เหมาะสมกับการเลี้ยงแบบพัฒนาควรใช้น้ำอย่างน้อย 1.50 เมตร และเพิ่มเครื่องสูบน้ำแบบท่อพญานาค ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 16 - 24 นิ้ว ในอัตรา 1 เครื่อง ต่อ 2 บ่อ ซึ่งเป็นการช่วยเพิ่มระดับน้ำในบ่อเลี้ยงได้อย่างรวดเร็วและทันกับความต้องการ

6) การเพิ่มอากาศในน้ำ เครื่องให้อากาศในน้ำควรวางเรียงและเว้นระยะให้เหมาะสมห่างจากขานบ่อพอสมควร ดีหรืออัดอากาศไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้น้ำในบ่อเคลื่อนที่สัมผัสอากาศได้อย่างทั่วถึง ตะกอนและของเสียต่างๆ จะรวมกันและสะดวกในการกำจัด ซึ่งต้องมีการเปิดเครื่องเติมอากาศในน้ำตลอดเวลาอย่างน้อยหนึ่งคืนก่อนที่จะนำกุ้งปล่อยลงบ่อเลี้ยง เพื่อให้ น้ำมีออกซิเจนเพียงพอหรือใกล้เคียงกับน้ำในถุงที่ลำเลียงมา

7) อาหารและประเภทการให้อาหาร ลักษณะอาหารกุ้งที่ดีต้องมีกลิ่นรสดี มีคุณค่าทางโภชนาการครบ ข่อยง่าย ไม่เหม็นหืน ขึ้นราจนน้ำเร็ว มีขนาดพอเหมาะกับกุ้ง และคงทนอยู่ในน้ำได้ไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง

ก. ประเภทอาหารกุ้ง ได้แก่อาหารธรรมชาติเป็นพวกสัตว์น้ำเล็กๆ ที่มีอยู่ในบ่อ หรือติดมากับน้ำทะเลที่ใช้ในการถ่ายเทเข้าสู่บ่อ

1) อาหารสด เป็นอาหารที่ไม่มีการผ่านกระบวนการใด ๆ เช่น ปลาสด หอย ปลาหมึก

2) อาหารสำเร็จรูป เป็นอาหารที่ปรุงแต่งจากวัตถุดิบหลายอย่างรวมกัน เช่น ปลาป่น ปลาหมึก กากถั่ว แป้งวิตามิน และแร่ธาตุชนิดต่างๆ แล้วนำมาผ่านกระบวนการอัดเป็นเม็ดให้มีขนาดพอเหมาะกับวัยและขนาดของกุ้ง

ข. การให้อาหาร เนื่องจากอาหารเป็นต้นทุนที่สูงในการเลี้ยงแบบพัฒนา ดังนั้นผู้เลี้ยงควรให้ความสนใจในการควบคุมปริมาณอาหารเพื่อเป็นการลดความสูญเสียอาหารไปโดยเปล่าประโยชน์ให้น้อยที่สุด การให้อาหารแก่กุ้งกุลาดำ จะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัจจัยที่ทำให้อาหารกุ้งเสีย ได้แก่ อุณหภูมิที่เหมาะสมแก่การเจริญเติบโต คือ 25-30 องศาเซลเซียส ถ้าอุณหภูมิต่ำกว่า 18 องศาเซลเซียส กุ้งจะไม่กินอาหาร ดังนั้นเมื่ออุณหภูมิต่ำกว่าควรลดปริมาณอาหารหรืองดให้อาหารเมื่อเช้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ข้อควรคำนึงในการให้อาหาร คือ ควรมีการจำกัดปริมาณอาหารที่ให้ ฟังระลึกเสมอว่า กุ้งขนาดโตขึ้นอัตราการกินอาหารจะน้อยลง (หลังจาก 6 สัปดาห์ ไม่ควรให้อาหารเกิน 3 - 5 % ของน้ำหนักตัวต่อวัน) แบ่งอัตราการให้อาหารที่เหมาะสมครั้งละน้อยๆ แต่บ่อยครั้ง อย่างน้อย 4-6 มื้อต่อวัน ควรชะลออาหารในมือต่อไปไว้ก่อนจนกว่าอาหารที่เหลือจะหมด บริษัทผู้ผลิตอาหารกุ้งจะกำหนดปริมาณอาหารแต่ละชนิด แต่ละเบอร์ ในการเลี้ยงกุ้งแต่ละระยะต้องปรับอย่างค่อยเป็นค่อยไปอย่างน้อย 5 - 7 วัน

3) ข้อปฏิบัติในการให้อาหาร ควรให้อาหารที่ดีพอควรกับความต้องการของกุ้ง และต้องมีการตรวจสอบคุณภาพการกินอาหารของกุ้งเสมอ ก่อนที่จะมีการให้อาหารในมือต่อไป นอกจากการหว่านอาหารให้ทั่วบ่อแล้วทำไฮโอสื่ออาหารไว้ระยอ เพื่อตรวจสอบว่ากุ้งกินอาหารหมดหรือไม่ ถ้ากินหมดแสดงว่าอาหารไม่พอสอดเพิ่มอาหารที่หว่านอีกหน่อย หากอาหารเหลือในไฮโอสื่อปริมาณลง ควรทำการตรวจสอบทุกมือหลังจากให้อาหารแล้ว 2 ชั่วโมง ถ้าพบว่ากุ้งในไฮโอสื่อดำ ผิวหยาบควรมีการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ดิน และอาหาร และถ้าพบว่ากุ้งลอกคราบให้ลดอาหารลง 2-3 วัน หลังจากนั้นให้เพิ่มอาหารให้มากขึ้น เพราะช่วงนี้กุ้งกินอาหารได้มาก

3. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

ปัจจุบันพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทย ได้ถูกนำมาใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และใช้ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ แต่เดิมเกษตรกรมีการเลี้ยงกุ้งโดยใช้ระบบดั้งเดิม (Extensive system) หรือระบบกึ่งพัฒนา (Semi-intensive system) ไม่มีการให้อาหารและยาในบ่อเลี้ยง ต่อมาการเลี้ยงกุ้งได้ถูกปรับปรุงและพัฒนาในรูปแบบ วิธีการ รวมถึงการพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อเพิ่มผลผลิต เรียกว่า การเลี้ยงโดยใช้ระบบพัฒนา (Intensive system)

ธุรกิจการเพาะเลี้ยงกุ้งได้กลายเป็นอาชีพหลักที่สำคัญที่นำรายได้สูงสู่เกษตรกร พื้นที่ชายฝั่งทะเลถูกใช้ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำจนเกินความพอดี ทำให้ประสบกับปัญหาน้ำเน่าเสียและสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงกุ้งรวมทั้งนักวิจัย ที่เกี่ยวกับธุรกิจการเพาะเลี้ยงกุ้งได้ให้ความร่วมมือและค้นคว้าวิจัยเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนความรู้และเทคโนโลยีถูกถ่ายทอดไปสู่เกษตรกรไม่ทั่วถึงและไม่ทันต่อการขยายตัวของผู้เลี้ยงกุ้ง หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่แก้ไขปัญหากุ้งกุลาดำได้ถูกกำหนดขึ้น เพื่อจัดกลุ่มนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ประมงรวมทั้งประมงอำเภอ ที่มีประสบการณ์ในด้านการเพาะเลี้ยงกุ้ง ร่วมมือกันนำความรู้ทางวิชาการเทคโนโลยี และผลการทดลองวิจัยที่ได้ผลดีแล้วไปถ่ายทอดและฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรและร่วมมือกับเกษตรกรในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงกุ้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของโครงการและการดำเนินงานของโครงการ โครงการส่งเสริมการเลี้ยง กุ้งกุลาดำวัตถุประสงค์เพื่อนำความรู้และเทคโนโลยีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่สำคัญไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเกษตรกร เพื่อแนะแนวทางให้กับเกษตรกรในด้านความรู้ทางวิชาการในการ เลี้ยงกุ้งในบริเวณชายฝั่งของประเทศ บริการตรวจและวิเคราะห์คุณภาพน้ำและสุขภาพของกุ้ง กุลาดำในฟาร์มที่เลี้ยง ตลอดจนให้ความรู้ในด้านการใช้ยาและเคมีภัณฑ์แก่เกษตรกรในการเลี้ยง กุ้งกุลาดำ ส่วนวิธีการดำเนินงานของโครงการนั้น ทางโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำได้ตั้ง หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่แก้ไขปัญหากุ้งกุลาดำเพื่อปฏิบัติงาน โดยมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และสุขภาพกุ้งกุลาดำในพื้นที่รับผิดชอบมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ในการแก้ปัญหาการเลี้ยง กุ้งกุลาดำ จัดเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำสมุดเยี่ยมเยียน ประจำฟาร์มเพื่อให้เจ้าหน้าที่ลงบันทึกข้อมูลในการตรวจสอบและขอเสนอแนะในการแก้ปัญหา และส่งรายงานข้อมูลทุก 3 เดือน และร่วมมือกับประมงอำเภอเพื่อจัดให้มีการประชุมเกษตรกร เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อถ่ายทอดความรู้ในด้านวิธีการเลี้ยงอย่างถูกต้อง การป้องกันโรค การใช้ยา และเคมีภัณฑ์ การวิเคราะห์คุณภาพน้ำ เป็นต้น และจัดประชุมร่วมมือระหว่างผู้ปฏิบัติงานใน โครงการทุกๆ 3 เดือน เพื่อรายงานความก้าวหน้าและผลการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ประเมินผลการทำงานของแต่ละหน่วยเพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข และนำปัญหาที่เกิดขึ้น ของแต่ละท้องถิ่นมาเสนอต่อที่ประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขให้ถูกวิธี ตลอดจนแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่แต่ละหน่วยได้ประสบมาพร้อมจัดทำเป็นเอกสารคู่มือเพื่อ เผยแพร่ต่อไป

รายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ โดย ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำจากการศึกษาปัญหาพิเศษของ สมปอง หุ้มซิ่น (2537) เรื่องทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกใน ครอบครัว 2-4 คน มีที่ดินเป็นของตนเอง อาชีพหลักคือ ทำนา กุ้ง ไร่ แรงงานในครัวเรือน 1 คน มี รายได้สุทธิ 20,000 บาท / ปี และเงินทุนจากธนาคาร ในด้านทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการ ส่งเสริมการเลี้ยงกุ้ง ส่วนใหญ่เกษตรกรเห็นด้วยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในการออกตรวจเยี่ยมเกษตรกร ทุก ๆ 7 วัน เอกสารคำแนะนำที่ได้รับนั้นอ่านแล้วพอเข้าใจได้ และเห็นด้วยกับการทำบ่อพักน้ำ บ่อบำบัดน้ำเสีย การจัดตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาการเลี้ยงกุ้ง ส่วนปัญหาของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร มีปัญหาในเรื่องของเงินทุนประกอบการ ส่วนเรื่องความรู้และประสบการณ์กับแหล่งผลิตกุ้งที่เชื่อ ถือได้พบปัญหาในระดับปานกลาง และประสบกับปัญหาที่น้อยคือ ในเรื่องตลาดผลิตผลและเครื่อง วัสดุ เวช วัคซีนความเต็มของน้ำ และไม่พบปัญหาในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การขุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลอกคัดลอกชลประทานน้ำเต็ม การปฏิบัติตามคำแนะนำและการรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่กรม
ประมง

4. ปัญหาที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้ง

คณิต ไชยคำ และยงยุทธ ปรีดาลัมพบุตร (2537 : 1-3) กล่าวว่าปัจจุบันปัญหาที่เกิด
จากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำทำให้เกิดความเสื่อมโทรมกับแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งมีสาเหตุดังนี้

1. เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ปล่อยกุ้งในอัตราที่หนาแน่นเกินไป คือ อัตราการปล่อยระหว่าง
40 - 110 ตัวต่อตารางเมตร และมีการให้อาหารมากเกินไปเพื่อเร่งการเจริญเติบโต ไม่มีการตรวจสอบ
ว่าควรมีการให้อาหารเพิ่มขึ้นหรือไม่จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สารอินทรีย์ในน้ำสูงเกินไปทำให้
แหล่งน้ำเกิดการเน่าเสีย

2. การทำสีน้ำเกษตรกรมักทำสีน้ำให้เข้ม เพราะเขาใจว่ากุ้งชอบอยู่ในน้ำสีเข้มจึงมักมี
การเติมปุ๋ยวิทยาศาสตร์ชนิดต่างๆ ลงไป เช่น 15-15-15 หรือ 20-20-20 ซึ่งปุ๋ยดังกล่าวจะไปช่วย
เพิ่มแพลงก์ตอนในน้ำระหว่างการเลี้ยงตลอดเวลา เมื่อแพลงก์ตอนเหล่านี้ตาย เนื่องจากสาเหตุฝน
ตกน้ำท่วม จึงเป็นสาเหตุให้กุ้งป่วยตายในที่สุด

3. การปล่อยของเสียและโคลนลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมักปล่อยน้ำ
ทิ้งลงในแหล่งน้ำธรรมชาติโดยตรงไม่ว่าจะเป็นการคัดเลนหรือการดูดขี้กุ้งลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ
เมื่อจำเป็นต้องเตรียมบ่อจึงเป็นสาเหตุทำให้แหล่งน้ำเกิดมลพิษเมื่อดำเนินการเลี้ยงใหม่ของเสียเหล่านี้
นี้จะกลับเข้าสู่บ่ออีกครั้งและเป็นสาเหตุของการเกิดโรคและการมีแพลงก์ตอนมากเกินไป

4. เกษตรกรขาดความรู้ทางด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามหลักวิชาการที่ต้องการ

4.1 หลักในการเลี้ยงกุ้ง เกษตรกรมักเตรียมบ่อโดยการตากบ่อไม่นานพอ
เพื่อการเตรียมน้ำที่ดีพอ ก่อนที่จะมีการปล่อยตัวกุ้งเกษตรกรมักปล่อยกุ้งในอัตราที่หนาแน่นเกินไป
และไม่รู้จักการควบคุมคุณภาพน้ำนั้น การเปลี่ยนถ่ายน้ำไม่เพียงพอ และการตรวจสอบน้ำไม่
สม่ำเสมอ

4.2 การใช้ยาและสารเคมี เกษตรกรขาดความรู้ในการใช้ยาและสารเคมีใน
การรักษาโรคกุ้ง โดยมีการลอกเลียนแบบกัน ขาดหลักการพื้นฐานสาเหตุตลอดจนคุณสมบัติของตัว
ยาและสารเคมี

4.3 การจัดระบบน้ำและการวางผังบ่อ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบการ
เลี้ยงที่สมบูรณ์ในการเลี้ยงและบำบัดของเสียลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มี
การจัดการที่ดีพอและไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการจัดระบบทางน้ำเข้าและทาง

น้ำทิ้ง เป็นคลองเดียวกัน ทำให้เกิดน้ำเสียในช่วงน้ำตายและไม่มีบ่อกำจัดน้ำเสียทางด้านกายภาพ เคมีภาพและชีวภาพ

4.4 โรคกุ้ง เกษตรกรขาดความรู้ทางด้านโรคกุ้งดังนี้ คือไม่สามารถวินิจฉัยได้ว่ากุ้งป่วยด้วยโรคสาเหตุใด ขาดความรู้เกี่ยวกับชนิดและลักษณะอาการของโรคกุ้ง ไม่ทราบวิธีและการป้องกัน โรคที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่วนมากจะลอกเลียนแบบกัน

4.5 การฉีดเลน ปัจจุบันเกษตรกรบางรายต้องการเลี้ยงกุ้งให้ได้มากรุ่นต่อปี จึงไม่มีการตากบ่อ โดยทำการฉีดเลนออกจากบ่อกุ้ง ซึ่งฉีดเลนดังกล่าวเป็นของเสียจากเศษอาหารที่เหลือขี้กุ้ง และจากการตายของแพลงก์ตอนในบ่อเลี้ยงเป็นของเสียที่มีปริมาณแอมโมเนียสูงและก่อให้เกิดมลภาวะแหล่งน้ำธรรมชาติ

5. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

ผลกระทบจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์วิทยาชายฝั่ง ได้แก่ แก่น้ำทิ้งจากบ่อเลี้ยงกุ้งที่มีสารอินทรีย์ และสิ่งมีชีวิตพวกแพลงก์ตอนพืชที่มีสูงกว่าปกติ จากผลการสำรวจพบว่า การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ 1 รุ่น จะปล่อยน้ำทิ้งประมาณ 10,000 - 20,000 ตันต่อไร่ มีปริมาณความสกปรก (B.O.D) ประมาณ 290 ตันต่อไร่ต่อรุ่น และมีปริมาณเลนกันบ่อที่จำเป็นต้องทิ้งประมาณ 20 ตันต่อไร่ต่อรุ่น นอกจากนั้นแล้วเกษตรกรผู้เลี้ยงหลายรายยังมีการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อทำการขุดบ่อเลี้ยงกุ้งอีกด้วย

วิธีการป้องกันและแก้ไขน้ำเสียที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ คมิต ไชยคำและ ชงยุทธ ปรีดาลัมพบุตร (2537) ได้กล่าวว่า

1. จะต้องไม่ฉีดเลนหรือดูดเลนในบ่อเลี้ยงกุ้ง
2. จะต้องมีการเตรียมบ่อที่ดี และการจัดการพื้นที่บ่อให้เหมาะสม
3. จะต้องมีการจัดการเลี้ยงที่ดี การควบคุมคุณภาพน้ำ การจัดการที่เกี่ยวกับพันธุ์กุ้ง

การจัดการเรื่องระบบการให้อาหาร

4. การเปลี่ยนถ่ายน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้งต้องกระทำให้ถูกต้อง
5. ระบบการเลี้ยงกุ้งที่ดีต้องมีบ่อพักน้ำและบ่อบำบัดน้ำเสีย

นอกจากนี้แนวทางในการป้องกันแล้วจำเป็นต้องมีมาตรการในการบังคับเพื่อที่จะลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้ง สิริ ทุกขวินาศ (2538) ได้กล่าวไว้ว่า

1. ส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งหลังพื้นที่ป่าชายเลน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การกำหนดนโยบายพื้นที่การเลี้ยงกุ้งทั่วประเทศ ไม่ควรเกิน 500,000 ไร่
3. ให้ผู้เลี้ยงกุ้งทะเลมาจดทะเบียนกับทางราชการตามพรบ. ประมง 2490 และห้ามปล่อยน้ำที่มีความสกปรก (B.O.D) เกิน 10 มก. / ลิตร และให้มีบ่อบำบัดน้ำทิ้ง
4. การก่อสร้างระบบชลประทานน้ำเค็ม เพื่อการเลี้ยงกุ้งทะเล
5. ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงกุ้ง โดยไร่ระบบปิด หรือระบบการใช้น้ำแบบหมุนเวียน
6. จัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ดิน และสุขลักษณะของกุ้ง
7. วิจัยเพื่อพัฒนาการเลี้ยงกุ้งเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 8 วิธีการศึกษา

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี พ.ศ. 2540 จำนวน 102 คน

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาคั้งนี้เป็นตัวแทนของประชากรที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างคั้งนี้

1. การสุ่มหาขนาดของตัวอย่าง (Sample Size) การสุ่มหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 หรือเท่ากับ .10 ทั้งนี้เมื่อทราบรายละเอียดข้อมูลจากประชากรที่มีจำนวนแน่นอน โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, 2527 : 63) คั้งนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

โดยคำนวณจากจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 102 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 51 คน

2. การสุ่มหากกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ศึกษา ได้สุ่มหาตัวอย่างประชากรโดยวิธีการจับสลาก (Lottery Method) โดยการเลือกไม่มีการแทนที่ (Selection Without Replacement) เพื่อให้ได้ กลุ่มตัวอย่าง ประชากรเพื่อใช้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดจำนวน 51 คน

เครื่องมือที่ใช้และวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากร ที่ได้สร้างขึ้นให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และการศึกษา

เอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open end question) และ ปลายปิด (Closed end question) โดยมีลักษณะคำถามที่แตกต่างกัน แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับ ทักษะของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพ การเลี้ยงกึ่ง ภูลาดำเป็นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นใช้ประเมินระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกึ่งภูลาดำให้เกษตรกรเลือกตอบ 3 ระดับ กำหนดน้ำหนักคำตอบด้วยการให้ คะแนนตัวเลือกเป็น 3 , 2 และ 1 กำหนดน้ำหนักคำตอบเป็นคะแนนได้ดังนี้

เห็นด้วย = 3

ไม่แน่ใจหรือเฉยๆ = 2

ไม่เห็นด้วย = 1

ค่าเฉลี่ยที่ได้นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.00 หมายถึง เห็นด้วยหรือมีทัศนคติที่ดี

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.33 หมายถึง ไม่แน่ใจหรือมีทัศนคติที่ตีหรือไม่ดีอย่างใดอย่าง

หนึ่ง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.66 หมายถึง ไม่เห็นด้วยหรือมีทัศนคติที่ไม่ดี

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกึ่ง ภูลาดำ

การทดสอบเครื่องมือ

นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ไปหาความเที่ยงตรง โดยการไปปรึกษานักวิชาการส่งเสริม การเลี้ยงกึ่งภูลาดำ และอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์เพื่อหาความเที่ยง ตรงตามวัตถุประสงค์ในด้านเนื้อหาและภาษาของแบบสัมภาษณ์

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรโดย ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ซึ่งมีคุณวุฒิระดับ ปวส. จำนวน 3 คน ซึ่งได้ทำความเข้าใจและฝึกใช้แบบ สัมภาษณ์เป็นอย่างดี การรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นรายบุคคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ด้านสถิติ สถิติที่ใช้วิเคราะห์มีดังนี้คือ

1. ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อจัดจำแนกข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล และเพื่อคำนวณหาการร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคล

$$\text{สูตร} \quad \text{ร้อยละ} = \frac{X}{N} \times 100$$

กำหนดให้ X = เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ทำการศึกษา
N = เป็นจำนวนประชากรทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อใช้คำนวณหาค่าเฉลี่ยข้อมูลความคิดเห็น และวัดการกระจายหรือการผันแปรของข้อมูล

สูตรค่าเฉลี่ย

$$\text{สูตร} \quad \bar{X} = \frac{\sum X_i}{N} \quad i = 1$$

กำหนดให้ \bar{X} = เป็นค่าเฉลี่ย
X_i = ผลรวมทั้งหมดของผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำ
N = จำนวนเกษตรกรทั้งหมด
i = จำนวนตัวอย่างชุดที่ 1 โดย i = 1 ถึง n

สูตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{n - 1}}$$

กำหนดให้ S = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
X = ค่าของข้อมูลแต่ละตัวหรือค่าของจุดกลางชั้นแต่ละชั้น
 \bar{X} = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
n = จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ค่าพิสัย (Range) เพื่อกำหนดหาช่วงอันตรภาคชั้น มีสูตรดังนี้

$$\text{พิสัย} = \text{ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด} - \text{ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด}$$

ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2540 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2541 รวมระยะเวลา 9 เดือน
มีแผนการดำเนินงานดังนี้

ตารางการปฏิบัติงาน

งานที่ต้องปฏิบัติ	ระยะเวลา								
	2540-2541								
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
1. เสนอหัวข้อปัญหาพิเศษ และเขียน โครงร่างปัญหา พิเศษ	←		→						
2. ส่งโครงร่างปัญหาพิเศษ				←		→			
3. ออกแบบสัมมนา					←		→		
4. สอบโครงร่างปัญหาพิเศษ							↔		
5. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล							↔	↔	
6. วิเคราะห์ข้อมูล								↔	
7. สรุปผลงานวิจัย จัดพิมพ์								↔	
8. สอบผลงานวิจัย									↔

งบประมาณที่ใช้ในการศึกษา

ค่าถ่ายเอกสาร	500	บาท
ค่าเดินทาง	1,500	บาท
ค่าจัดทำรูปเล่ม	1,000	บาท
ค่าพิมพ์	1,000	บาท
ค่าอุปกรณ์	300	บาท
อื่น ๆ	500	บาท
รวม	4,300	บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการศึกษาและวิจารณ์

การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกึ่งกุลาคำ ตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล จำนวน 51 คน ปรากฏผลการศึกษาพอสรุปและแยกนำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกึ่งกุลาคำ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกึ่งกุลาคำ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ได้ทำการแยกอธิบายเป็น 3 ส่วนดังนี้

สถานภาพส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งกุลาคำ

จากการศึกษาสถานภาพส่วนบุคคล ของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง ตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปรากฏผลในตารางที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

1. เพศ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 74.51 ส่วนเพศหญิง มีร้อยละ 25.49

2. อายุ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 39-48 ปี ร้อยละ 43.14 รองลงมาคืออายุอยู่ในช่วง 29-38 ปี ร้อยละ 37.25 และส่วนน้อยมีอายุอยู่ในช่วง 49-58 ปี ร้อยละ 19.61 และพบว่ามีอายุสูงสุด 58 ปี ต่ำสุด 29 ปี มีอายุเฉลี่ย 43 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.51 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งกุลาคำจะมีอายุอยู่ในวัยกลางคนและวัยทำงาน

3. ระดับการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 45.10 รองลงมาศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 35.29 และศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา ร้อยละ 15.69 และส่วนน้อยศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 3.92 พบว่า ระดับการศึกษาของเกษตรกรยังอยู่ในระดับที่ต่ำคือส่วนมากจะจบประถมศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของเกษตรกร

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (N=51)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
1. เพศ				
ชาย	38	74.51	-	-
หญิง	13	25.49	-	-
2. อายุ				
29-38 ปี	19	37.25	43.12	7.15
39-48 ปี	22	43.14		
49-58 ปี	10	19.61		
พิสัย 29-58				
3. ระดับการศึกษา				
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	-		
ประถมศึกษา	23	45.10		
มัธยมศึกษา	18	35.29		
อนุปริญญา	8	15.69		
ปริญญาตรี	2	3.92		

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

จากการศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปรากฏผลในตารางที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

1. จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด

จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดอยู่ในช่วง 4-5 คน ร้อยละ 50.98 รองลงมาอยู่ในช่วง 2-3 คน ร้อยละ 37.98 และอยู่ในช่วง 6-7 คน ร้อยละ 11.77 จำนวนสมาชิกในครอบครัว ต่ำสุดเท่ากับ 2 และสูงสุดเท่ากับ 7 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.17

2. การใช้แรงงานเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีการใช้แรงงานเลี้ยงกุ้งทั้งหมดอยู่ในช่วง 2 - 4 คน ร้อยละ 80.39 และอยู่ในช่วง 5-6 คน ร้อยละ 19.61 พิสัยต่ำสุดเท่ากับ 1 สูงสุดเท่ากับ 6 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.29 ค่าเฉลี่ย 3.21

การใช้แรงงานในครอบครัวเลี้ยงกุ้งกุลาดำ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1 - 2 คน ร้อยละ 78.43 รองลงมาอยู่ในช่วง 3-4 คน ร้อยละ 21.57 ค่าเฉลี่ย 1.74 พิสัยต่ำสุด 1 สูงสุด 4 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01

การใช้แรงงานจากการจ้างเลี้ยงกุ้งกุลาดำ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1-2 คน ร้อยละ 86.27 รองลงมา อยู่ในช่วง 3-4 คน ร้อยละ 13.73 ค่าเฉลี่ย 1.64 ค่าพิสัยต่ำสุด 1 สูงสุด 4 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71

3. พื้นที่ดินใช้ทำนาทุ่งทั้งหมด

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่พื้นที่ดินใช้ทำนาทุ่งอยู่ในช่วง 3-7 ไร่ ร้อยละ 49.02 รองลงมาอยู่ในช่วง 12-15 ไร่ ร้อยละ 21.57 และอยู่ในช่วง 8-11 ไร่ ร้อยละ 15.69 และส่วนน้อยมากกว่า 19 ไร่ ร้อยละ 13.72 มีค่าเฉลี่ย 9.52 ค่าพิสัยต่ำสุด 3 สูงสุด 22 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.88

4. ลักษณะการถือครองที่ดินทำนาทุ่ง

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองร้อยละ 80.39 รองลงมาเป็นที่ดินเช่าของผู้อื่น ร้อยละ 19.61 พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีที่ดินเป็นของตนเองเพราะเป็นที่ดินที่เป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ

5. รายได้ของเกษตรกร (บาท/ปี)

รายได้ทั้งหมดของเกษตรกร ซึ่งเป็นรายได้รวมจากรายได้ภาคเกษตรและรายได้นอกภาคเกษตรจำนวน 52,456.14 บาท/ปี สำหรับรายได้ภาคเกษตรเกษตรกรให้ข้อมูลเฉพาะรายได้จากการเลี้ยงกุ้ง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากการเลี้ยงกุ้ง ได้อยู่ในช่วง 20,000 - 40,000 บาท / ปี ร้อยละ 60.78 และอยู่ในช่วง 40,001-60,000 บาท / ปี ร้อยละ 11.77 อยู่ในช่วง 60,001 - 80,000 บาท/ปี ร้อยละ 7.84 และมีรายได้มากกว่า 80,000 บาท/ปี ร้อยละ 19.61 มีรายได้ต่ำสุด 20,000 บาท/ปี รายได้สูงสุด 100,000 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 47,941.17 บาท / ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 28,865.02 ส่วนรายได้นอกภาคเกษตรอื่นๆ เช่น รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ เป็นต้น พบว่าเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 90,833.33 บาท/ปี โดยจากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมพบว่าเกษตรกรบางรายมีอาชีพเป็นข้าราชการและค้าขายจึงมีรายได้ประจำตัวสูงอีกด้วย

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

6. แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนในการเลี้ยงกุ้งเป็นของตนเอง ร้อยละ 39.22 รองลงมามีแหล่งเงินทุนมาจากการกู้ธนาคารร้อยละ 35.29 และ กู้จากเอกชน ร้อยละ 21.57 และเกษตรกรส่วนน้อยที่ยืมจากญาติพี่น้องเป็นร้อยละ 3.92

7. การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 49.02 รองลงมาไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 29.41 และเป็นสมาชิกกลุ่ม ธ.ก.ส. ร้อยละ 21.57

ตารางที่ 2 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของเกษตรกร	จำนวน (N=51)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
1. จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้ง หมด			4.05	1.17
2 - 3 คน	19	37.25		
4 - 5 คน	26	50.98		
6 - 7 คน	6	11.77		
พิสัย 2 - 7				
2. การใช้แรงงานเลี้ยงกุ้งกุลาดำทั้ง หมด			3.21	1.29
2 - 4 คน	41	80.39		
5 - 6 คน	10	19.61		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของเกษตรกร	จำนวน (N=51)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
พิสัย 2 - 6				
- ไร่แรงงานครอบครัวเลี้ยงกุ้งกุลาดำ				
1 - 2 คน	40	78.43	1.74	1.01
3 - 4 คน	11	21.57		
พิสัย 1 - 4				
- การใช้แรงงานจากการจ้างเลี้ยง กุ้งกุลาดำ				
1 - 2 คน	44	86.27	1.64	0.71
3 - 4 คน	7	13.73		
พิสัย 1 - 3				
3. พื้นที่ดินไร่นาทำนาทั้งหมด				
3 - 7 ไร่	25	49.02	9.52	5.88
8 - 11 ไร่	8	15.69		
12 - 15 ไร่	11	21.57		
16 - 19 ไร่	-	-		
มากกว่า 19 ไร่	7	13.72		
พิสัย 3 - 22				
4. ลักษณะการถือครองที่ดินทำนา				
ที่ดินของตนเอง	41	80.39		
ที่ดินเช่าของผู้อื่น	10	19.61		
ที่ดินทำกินไม่ต้องเสียค่าเช่า	-	-		
5. รายได้ของเกษตรกร (บาท/ปี)				
5.1 รายได้จากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ			52,456.14	
20,000 - 40,000	31	60.78	47,941.14	28,865.02
40,001 - 60,000	6	11.77		
60,001 - 80,000	4	7.84		-
มากกว่า 80,000	10	19.61		
พิสัย 20,000 - 100,000				
5.2 รายได้อื่น ๆ			90,833.33	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยเป็นอย่างสูง และต้องอ้างถึงถึงเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของเกษตรกร	จำนวน (N=51)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
6. แหล่งเงินทุนในการประกอบ				
อาชีพเลี้ยงกุ้งกุลาดำ				
เป็นของตนเอง	20	39.22		
กู้ยืมจากญาติพี่น้อง	2	3.92	-	-
กู้จากเอกชน	11	21.57		
กู้จากธนาคาร	18	35.29		
7. การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบัน				
เกษตรกร				
ไม่ได้เป็นสมาชิก	15	29.41		
กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง	25	49.02		
กลุ่ม ธ.ก.ส.	11	21.57	-	-

วิธีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และการได้รับความรู้จากโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกร

จากการศึกษาวิธีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำและการได้รับความรู้จากโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปรากฏผลในตารางที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีวิธีการเลี้ยงกุ้งแบบพัฒนาร้อยละ 80.39 มีเกษตรกรส่วนน้อยเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนา ร้อยละ 19.61 พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในปัจจุบันไม่มีวิธีการเลี้ยงกุ้งแบบธรรมชาติ

2. การได้รับความรู้จากโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ เคยได้รับความรู้จากโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ร้อยละ 52.94 รองลงมาไม่เคยได้รับความรู้ ร้อยละ 47.06

3. การได้รับความรู้หรือคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ขอคำแนะนำจากผู้อื่นร้อยละ 49.02 รองลงมาไม่ร่วมประชุมหรืออบรมความรู้ ร้อยละ 43.14 ซึ่งการร่วมประชุมหรืออบรมความรู้นี้พบว่าเกษตรกร

ส่วนใหญ่ร่วมประชุมหรืออบรมความรู้ 3 ครั้ง/ปี ร้อยละ 54.55 รองลงมา 4 ครั้ง /ปี ร้อยละ 27.27 และ 2 ครั้ง /ปี ร้อยละ 18.18 และไปขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง ร้อยละ 7.84 โดยการไปพบขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงพบว่าส่วนใหญ่ไปขอคำแนะนำ 2 ครั้ง /ปี ร้อยละ 50.00 รองลงมา 1 ครั้ง/ปี ร้อยละ 25.00 และ 3 ครั้ง/ปี ร้อยละ 25.00

4. แหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากเอกสารคำแนะนำสิ่งพิมพ์ต่างๆ ร้อยละ 58.82 รองลงมาจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 25.49 และจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง ร้อยละ 15.69 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงยังมีจำนวนน้อยอยู่ส่วนใหญ่ได้มาจากเอกสารคำแนะนำสิ่งพิมพ์ต่างๆ มากกว่าการให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงเพราะว่าเกษตรกรจำนวนมากจะสนใจเข้าศึกษาอบรมจะได้รับความรู้โดยตรงจากวิทยากรและเอกสารจากการประชุมจึงเข้าใจวิธีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

ตารางที่ 3 วิธีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำและการได้รับความรู้จากโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกร

ข้อมูล	จำนวน (N=51)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย
1. วิธีการเลี้ยงกุ้งของเกษตรกร			
เลี้ยงแบบธรรมชาติ	-	-	-
เลี้ยงแบบกึ่งพัฒนา	10	19.61	
เลี้ยงแบบพัฒนา	41	80.39	
2. การได้รับความรู้จากโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกร			
เคย	27	52.94	-
ไม่เคย	24	47.06	
3. การได้รับความรู้หรือคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ			
3.1 ไปขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง			
1 ครั้ง/ปี	4	7.84	2.00
2 ครั้ง/ปี	1	25.00	
3 ครั้ง/ปี	2	50.00	
4 ครั้ง/ปี	1	25.00	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (N=51)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย
3.2 รวมประชุมหรืออบรมความรู้	22	43.14	3.09
2 ครั้ง/ปี	4	18.18	
3 ครั้ง/ปี	12	54.55	
4 ครั้ง/ปี	6	27.27	
3.3 ขอคำแนะนำจากผู้อื่น	25	49.02	
4. แหล่งความรู้ที่ซึ่งเกษตรกรได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ			-
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง	8	15.69	
เพื่อนบ้าน	13	25.49	
เอกสารคำแนะนำ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	30	58.82	

ตอนที่ 2 ทักษะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

1. ทักษะของเกษตรกรด้านการเตรียมบ่อ และการปล่อยพันธุ์กุ้ง

ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำด้านการเตรียมบ่อ และการปล่อยพันธุ์กุ้ง โดยพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยหรือมีทัศนคติที่ดีซึ่งแสดงค่าเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ 1) ในการให้เกษตรกรทำบ่อน้ำบัตน้ำเสียก่อนปล่อยออกจากบ่อลงสู่แม่น้ำลำคลอง (ค่าเฉลี่ย 3.00) 2) ในการทำให้เกษตรกรทำบ่อพักน้ำก่อนนำน้ำเข้าบ่อเลี้ยงกุ้ง (ค่าเฉลี่ย 2.90) 3) เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการให้คำแนะนำการเตรียมน้ำในบ่อก่อนปล่อยกุ้งลงเลี้ยง (ค่าเฉลี่ย 2.88) 4) เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการขุดบ่อเลี้ยงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ (ค่าเฉลี่ย 2.68) และ 5) เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปล่อยพันธุ์กุ้งจำนวน 40,000-50,000 ตัวต่อไร่ลงบ่อเลี้ยง (ค่าเฉลี่ย 2.54) สำหรับความเห็นในภาพรวมพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยหรือมีทัศนคติที่ดีต่อการให้คำแนะนำด้านการเตรียมบ่อและการปล่อยพันธุ์กุ้ง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.80) แสดงว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดี โดยคาดหวังว่าการเตรียมบ่อที่ดีและการปล่อยพันธุ์กุ้งอย่างเหมาะสมจะทำให้การเลี้ยงกุ้งกุลาดำได้ผลดี

ตารางที่ 4 ทักษะเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำด้านการเตรียมบ่อเลี้ยงและการปล่อยพันธุ์กุ้ง

การเตรียมบ่อเลี้ยงและการปล่อยพันธุ์กุ้ง	ค่าเฉลี่ย
1. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการขุดบ่อเลี้ยงและการเตรียมบ่อที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ	2.68
2. การให้เกษตรกรทำบ่อพักน้ำก่อนนำน้ำเข้าบ่อเลี้ยงกุ้ง	2.90
3. การให้เกษตรกรทำบ่อบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกจากบ่อลงสู่แม่น้ำลำคลอง	3.00
4. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปล่อยพันธุ์กุ้งจำนวน 40,000-50,000 ตัว/ไร่ลงบ่อเลี้ยง	2.54
5. การให้คำแนะนำในการเตรียมน้ำในบ่อก่อนปล่อยกุ้งลงเลี้ยง	2.88
ค่าเฉลี่ยรวม	2.80

ระดับคะแนน

2.34-3.00	หมายถึง	เห็นด้วย
1.67-2.33	หมายถึง	ไม่แน่ใจหรือเฉย ๆ
1.00-1.66	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

2. ทักษะของเกษตรกรด้านการดูแลรักษาบ่อ และการตรวจสอบคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้ง

ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 5 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำด้านการดูแลรักษาบ่อและการตรวจสอบคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้ง โดยพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยหรือมีทัศนคติที่ดีซึ่งแสดงค่าเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.00) 2) ในการทำการตรวจวัดความเค็มและความเป็นกรด เป็นค่าในบ่อที่เลี้ยงอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.98) 3) เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการตรวจหาขนาดและจำนวนกุ้งในบ่อเลี้ยงทุก 7 วัน (ค่าเฉลี่ย 2.96) 4) เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการถ่ายเทน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้งโดยเครื่องตีน้ำ (ค่าเฉลี่ย 2.92) 5) เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการให้ออกซิเจนในบ่อเลี้ยงกุ้ง (ค่าเฉลี่ย 2.78) สำหรับความเห็นในภาพรวมพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยหรือมีทัศนคติที่ดีต่อการให้คำแนะนำในด้านการดูแลรักษาบ่อและตรวจสอบคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้ง (ค่าเฉลี่ย 2.92)

ตารางที่ 5 ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำด้านการดูแลรักษากุ้งและตรวจสอบคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้ง

การดูแลรักษากุ้งและตรวจสอบคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้ง	ค่าเฉลี่ย
1. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการถ่ายเทน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้งโดยเครื่องตีน้ำ	2.92
2. การให้เกษตรกรตรวจหาขนาด และจำนวนกุ้งในบ่อเลี้ยงทุก 7 วัน	2.96
3. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการให้ออกซิเจนในบ่อเลี้ยงกุ้ง	2.78
4. การให้เกษตรกรทำการตรวจวัดความเค็มและความเป็นกรดเป็นด่างในบ่อเลี้ยงอยู่เสมอ	2.98
5. การให้คำแนะนำแก่เกษตรกรเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคที่ถูกต้อง	3.00
ค่าเฉลี่ยรวม	2.92

ระดับคะแนน

2.34-3.00	หมายถึง	เห็นด้วย
1.67-2.33	หมายถึง	ไม่แน่ใจหรือเฉย ๆ
1.00-1.66	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

3. ทักษะดีของเกษตรกรด้านการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง

ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 6 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในตำบลท่าฉาง อำเภوتاฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทักษะดีที่ต่อการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำด้านการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง โดยพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยหรือมีทัศนคติที่ดี ซึ่งแสดงค่าเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1)ในเรื่องการจัดประชุมให้ความรู้แก่เกษตรกรเดือนละ 1 ครั้ง (ค่าเฉลี่ย 2.92) 2)การให้ข่าวสารเอกสารแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ (ค่าเฉลี่ย 2.90) 3)เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการจัดตั้งกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำเพื่อแก้ไขปัญหาการเพาะเลี้ยงกุ้ง (ค่าเฉลี่ย 2.84) 4)เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ (ค่าเฉลี่ย 2.82) 5)เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการให้คำชี้แจงแนะนำการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเสียในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ (ค่าเฉลี่ย 2.70) 6) เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการติดตามการปฏิบัติงานของเกษตรกรเยี่ยมเยียนแนะนำทุก 7 วัน (ค่าเฉลี่ย 2.58) สำหรับความเห็นในภาพรวมพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยหรือมีทัศนคติที่ดีในด้านการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง (ค่าเฉลี่ย 2.79) แสดงว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำคาดหวังที่จะได้รับการแนะนำและได้รับความรู้และช่วยแก้ไขปัญหาการเลี้ยงกุ้งแก่เกษตรกรเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำด้านการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง

การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง	ค่าเฉลี่ย
1. ให้ข่าวสารเอกสารแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	2.90
2. จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	2.82
3. การให้คำชี้แจงแนะนำการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเสียในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	2.70
4. ติดตามการปฏิบัติงานของเกษตรกร เยี่ยมเยียนแนะนำทุก 7 วัน	2.58
5. จัดตั้งกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำเพื่อแก้ไขปัญหาการเพาะเลี้ยงกุ้ง	2.84
6. จัดประชุมให้ความรู้แก่เกษตรกรเดือนละ 1 ครั้ง	2.92
ค่าเฉลี่ยรวม	2.79

ระดับคะแนน

2.34-3.00	หมายถึง	เห็นด้วย
1.67-2.33	หมายถึง	ไม่แน่ใจหรือเฉย ๆ
1.00-1.66	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

4. ทักษะของเกษตรกรด้านคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงกับการ

ปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 7 พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ด้านคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงกับการปฏิบัติงาน โดยพบว่าเกษตรกรเห็นด้วย หรือมีทัศนคติที่ดี ซึ่งแสดงค่าเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นผู้มีความรู้กว้างขวางสามารถปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ได้ (ค่าเฉลี่ย 2.78) 2) เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความตรงต่อเวลา เมื่อมีการนัดประชุม (ค่าเฉลี่ย 2.74) 3) เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้แนะนำการเลี้ยงกุ้งอย่างเป็นกันเองไม่ถือตัว (ค่าเฉลี่ย 2.72) 4) เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถแนะนำถ่ายทอดความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำให้เข้าใจได้ดี (ค่าเฉลี่ย 2.68) 5) เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนะนำการดูแลแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.52) สำหรับความเห็นในภาพรวมพบว่าเกษตรกรเห็นด้วย หรือมีทัศนคติที่ดีในด้านคุณลักษณะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงกับการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 2.68) เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 7 ทศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้ง
กุลาคำค้ำน คุณลักษณะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงกับการปฏิบัติงาน

คุณลักษณะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงกับการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้นะเนำการเลี้ยงกุ้งแก่ท่านเป็นกันเองไม่ถือตัว	2.72
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความตรงต่อเวลาเมื่อมีการนัดประชุม	2.74
3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมาแนะนำการดูแลแก้ปัญหาการเลี้ยงกุ้งแก่ท่านอย่าง สม่ำเสมอ	2.52
4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง ท่านสามารถปรึกษาปัญหา ต่าง ๆ ได้	2.78
5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถแนะนำและถ่ายทอดความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งแก่ ท่านให้เข้าใจได้ดี	2.68
ค่าเฉลี่ยรวม	2.68

ระดับคะแนน

2.34-3.00	หมายถึง	เห็นด้วย
1.67-2.33	หมายถึง	ไม่แน่ใจหรือเฉย ๆ
1.00-1.66	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างตำบลท่าฉาง อำเภอท่า
ฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปรากฏผลในตารางที่ 8 มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมบ่อ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการสร้างบ่อพักน้ำและบ่อบำบัดน้ำ
เสีย ร้อยละ 68.63 รองลงมามีปัญหาเรื่องการเตรียมน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้งก่อนปล่อยลูกกุ้งร้อยละ 21.57
และการใช้ปูนขาวเพื่อปรับสภาพความเป็นกรด-ด่าง ของดินในบ่อเลี้ยงกุ้งร้อยละ 9.80

2. ปัญหาที่เกี่ยวกับพันธุ์กุ้ง

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องพันธุ์กุ้งหายาก ขนส่งลำบาก ร้อย
ละ 52.94 รองลงมาแหล่งที่ผลิตลูกกุ้งพันธุ์ดีที่เชื่อถือได้และผ่านการรับรองจากกรมประมงร้อยละ
47.06 ไม่พบปัญหากรณีปล่อยกุ้งลงบ่อมากเกินไปทำให้กุ้งไม่โต
นอกจากนี้เกษตรกรที่สนใจจะนำพันธุ์กุ้งไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรรมใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลรักษาทุ่ง

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคร้อยละ 58.82 รองลงมาการตรวจหาขนาดและจำนวนกุงในบ่อร้อยละ 29.41 และการใช้เครื่องตีน้ำเพื่อเพิ่มออกซิเจนในบ่อร้อยละ 7.84 และขาดความรู้เรื่องการให้อาหารกุงร้อยละ 3.93

4. ปัญหาด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีวิธีการตรวจวัดความเค็มและความเป็นกรด-ด่างที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ร้อยละ 60.78 รองลงมาขาดเครื่องมือวัดความเค็มและความเป็นกรด-ด่าง ร้อยละ 39.22

5. ปัญหาการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงได้ทันกับเหตุการณ์ ร้อยละ 68.63 รองลงมาขาดการให้ข่าวสารเรื่องการเลี้ยงกุงกุลาค่า ร้อยละ 31.37 พบว่าเกษตรกรไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการแนะนำการจัดตั้งกลุ่มและความสนใจในการประชุมหรือฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง

ตารางที่ 8 ข้อมูลด้านปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ข้อมูล	จำนวน (N=51)	ร้อยละ
1. ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมบ่อ		
- การไถบ่อเพื่อปรับสภาพความเป็นกรด-ด่าง ของดินในบ่อเลี้ยงกุ้ง	5	9.80
- การเตรียมน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้งก่อนปล่อยลูกกุ้ง	11	21.57
- การสร้างบ่อพักน้ำและบำบัดน้ำเสีย	35	68.63
2. ปัญหาเกี่ยวกับพันธุ์กุ้ง		
- พันธุ์กุ้งหาได้ยาก , ขนส่งลำบาก,	27	52.94
- กรณีปล่อยกุ้งลงบ่อมากเกินไปทำให้กุ้งไม่โต	-	-
- แหล่งที่ผลิตลูกกุ้งพันธุ์ดีที่เชื่อถือได้ และผ่าน การรับรองจากกรมประมง	24	47.06
3. ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลรักษาบ่อ		
- ขาดความรู้ในการให้อาหารเลี้ยงกุ้ง	2	3.93
- การตรวจหาขนาดและจำนวนกุ้งในบ่อ	15	29.41
- การใช้เครื่องตีน้ำเพื่อเพิ่มออกซิเจนในบ่อ	4	7.84
- การใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรค	30	58.82
4. ปัญหาด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ		
- ขาดเครื่องมือตรวจวัดความเค็มและความเป็น กรดเป็นด่าง	20	39.22
- ไม่มีวิธีการตรวจวัดความเค็มและความเป็นกรด ด่างที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ	31	60.78
5. ปัญหาด้านการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การประมง		
- การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ ประมงได้ทันกับเหตุการณ์	35	68.63
- ขาดการให้คำแนะนำการจัดตั้งกลุ่ม	-	-
- ขาดความสนใจและรับผิดชอบในเรื่องของการ ประชุมและฝึกอบรม	-	-
- ขาดการให้ข่าวสารเรื่องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เพื่อการศึกษาดูงาน	16	31.37

เอกสารแนบท้ายเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ตำบลท่าฉางอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกรตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 51 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 102 คน

ผลจากการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร จากแบบสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ทัศนคติต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าพิสัย ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุต่ำสุด 29 ปี สูงสุด 58 ปี มีอายุเฉลี่ย 43 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยที่สุด 2 คน และมากที่สุด 7 คน โดยมีแรงงานเลี้ยงกุ้งกุลาดำทั้งหมดเฉลี่ย 3 คน จากสมาชิกในครอบครัวและจากการจ้างเฉลี่ย 1 คน เกษตรกรมีการถือครองที่ดินเฉลี่ย 9 ไร่ ที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเอง เกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 52,456.14 บาท/ปี เป็นรายได้จากการเลี้ยงกุ้งเฉลี่ย 47,941.17 บาท/ปี และรายได้อื่น ๆ เช่นการรับราชการ ค่าขายและรับจ้างเฉลี่ย 90,833.33 บาท/ปี นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนเป็นของตนเองเกือบครึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำ

2. วิธีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำและ การได้รับความรู้จากโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้ง กุลาดำของเกษตรกร เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานีเกษตรกรส่วนใหญ่มีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำแบบพัฒนา เคยได้รับความรู้จากโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำนอกจากนี้พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้หรือคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำจากผู้อื่น เช่น เพื่อนบ้าน พ่อค้า ยาเคมีภัณฑ์ สำหรับแหล่งความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากเอกสาร คำแนะนำสิ่งพิมพ์ต่างๆ

3. ทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำมีทัศนคติที่ดีต่อการแนะนำส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงเกี่ยวกับการเตรียมบ่อและการปล่อยพันธุ์กุ้งในเรื่องต่าง ๆ 5 รายการ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ย คือ 1) การให้เกษตรกรทำบ่อบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกจากบ่อลงสู่แม่น้ำลำคลอง 2) การให้เกษตรกรทำบ่อพักน้ำก่อนนำน้ำเข้าบ่อเลี้ยงกุ้ง 3) การให้คำแนะนำในการเตรียมน้ำในบ่อก่อนปล่อยกุ้งลงเลี้ยง 4) การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการขุดบ่อเลี้ยงและการเตรียมบ่อที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและ 5) การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปล่อยพันธุ์กุ้งจำนวน 40,000-50,000 ตัวต่อไร่ลงบ่อเลี้ยง เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำมีทัศนคติที่ดีต่อการแนะนำส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงเกี่ยวกับการดูแลรักษาบ่อและการตรวจสอบคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้งในเรื่องต่าง ๆ 5 รายการ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ย คือ 1) การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคที่ถูกต้อง 2) การให้เกษตรกรทำการตรวจวัดความเค็มและความเป็นกรด เป็นด่างในบ่อที่เลี้ยงอยู่เสมอ 3) การตรวจหาขนาดและจำนวนกุ้งในบ่อเลี้ยงทุก 7 วัน 4) การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการถ่ายเทน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้งโดยเครื่องตีน้ำและ 5) การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการให้ออกซิเจนในบ่อเลี้ยงกุ้ง

นอกจากนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงในเรื่องต่าง ๆ 6 รายการ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ย คือ 1) การจัดประชุมให้ความรู้แก่เกษตรกรเดือนละ 1 ครั้ง) 2) การให้ข่าวสารเอกสารแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ 3) การจัดตั้งกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำเพื่อแก้ไขปัญหาการเพาะเลี้ยงกุ้ง 4) การจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ 5) การให้คำชี้แจงแนะนำการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเสียในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ 6) การติดตามการปฏิบัติงานของเกษตรกร เชื่อมเขียนแนะนำทุก 7 วัน รวมทั้งเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำมีทัศนคติที่ดีต่อลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงกับการปฏิบัติงานในเรื่องต่าง ๆ 5 รายการ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ย คือ 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นผู้มีความรู้กว้างขวางสามารถปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ได้ 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความตรงต่อเวลา เมื่อมีการนัดประชุม 3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้แนะนำการเลี้ยงกุ้งอย่างเป็นกันเองไม่ถือตัว 4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถแนะนำถ่ายทอดความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำให้เข้าใจได้ดี 5) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนะนำการดูแลแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งอย่างสม่ำเสมอ

ดังนั้น ผลการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี อาจสรุปได้ว่าเกษตรกรเห็นด้วยหรือมีทัศนคติ

ที่ดีต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และเกษตรกรต้องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ มีผลผลิตเพิ่มขึ้นและไม่ทำลายสภาพสิ่งแวดล้อม

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ว่า 1) ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเตรียมบ่อเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการสร้างบ่อพักน้ำและบ่อบำบัดน้ำเสีย 2) ปัญหาเกี่ยวกับพันธุ์กุ้งเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องพันธุ์กุ้งหายาก ขนส่งลำบาก 3) ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลรักษากุ้งเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการใส่สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรค 4) ปัญหาด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีวิธีการตรวจวัดความเค็มและความเป็นกรด-ด่างที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและ 5) ปัญหาการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงได้ทันกับเหตุการณ์ และไม่พบปัญหาการแนะนำการจัดตั้งกลุ่มและความสนใจในการประชุมและฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการวิจัย

1. ควรส่งเสริมอบรมเกี่ยวกับการสร้างบ่อพักน้ำและ บ่อบำบัดน้ำเสียในการเลี้ยงกุ้งให้เกษตรกรทราบถึงผลกระทบจากน้ำเสียที่อาจเกิดขึ้น
2. ควรให้คำแนะนำส่งเสริมเกี่ยวกับการ ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคให้เกษตรกรใช้ในปริมาณที่เหมาะสมและถูกวิธี เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องสารพิษตกค้างในตัวกุ้ง
3. ควรให้คำแนะนำหรือเผยแพร่ข่าวสาร เกี่ยวกับสถานการณ์การเลี้ยงกุ้งในปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถช่วยแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรได้ทันกับเหตุการณ์

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

ในการสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำ ต้องใช้ความพยายามในการสัมภาษณ์ เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งบางรายไม่ตอบการสัมภาษณ์ เพราะเกรงว่าจะมาเรียกเก็บภาษี ดังนั้นผู้สัมภาษณ์ควรชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ให้เกษตรกรเข้าใจ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กรมประมง. 2536. “โครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ” วารสารการประมงฉบับที่ 1 (มค.-กพ.) : น. 11-15.

กรมประมง. 2538. การเลี้ยงกุ้งทะเล. กรุงเทพฯ. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรมประมง. 2539. ข้อมูลเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล. สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี.

คณิต ไชยาคำ และชยชุต ปริคาลัมพบุตร. 2537. แนวทางการป้องกันเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำแบบพัฒนา. สถาบันเพาะเลี้ยงชายฝั่ง. กรมประมง

บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ . 2527 . ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ . กรุงเทพฯ .

ไพบุลย์ ช่างเรียน . 2539 . สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา . กรุงเทพฯ . โรงพิมพ์แพรววิทยา .

วัลลภ คงเพิ่มพูน . 2535 . การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ . โครงการหนังสือเกษตรชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ . กรุงเทพฯ .

สิริ ทุกขวินาศ . 2538 . มาตรการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการเลี้ยงกุ้งทะเล . กองเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง . กรมประมง

สุชา จันทร์อม . 2527 . จิตวิทยาสังคม . กรุงเทพฯ . โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช .

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2534. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ภาพพิมพ์

สมปอง ชุ่มชื่น . 2537 . ทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้ง ตำบลเขาถ่าน อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี.ปัญหาพิเศษ ระดับปริญญาตรี วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี.

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงกึ่งกุลาคำ

กรมประมง (2536) ปัจจุบันพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศได้ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไปแล้ว 500,000 ไร่ ซึ่งในจำนวนนี้มีพื้นที่ประมาณ ร้อยละ 90 ได้ถูกใช้ในการเลี้ยงกึ่งกุลาคำ แต่เดิมเกษตรกรมีการเลี้ยงกึ่งกุลาคำโดยใช้ระบบดั้งเดิม (Extensive system) หรือระบบกึ่งพัฒนา (Semi - eExtensive system) ซึ่งใช้วิธีคั้นน้ำเพื่อเอาลูกกุ้งที่อยู่ในแหล่งน้ำธรรมชาติเข้ามาเลี้ยงในบ่อ ไม่มีอาหาร และไม่มีการใช้ยาหรือเคมีภัณฑ์ใด ๆ ในบ่อเลี้ยง ต่อมาการเลี้ยงกึ่งกุลาคำได้ถูกปรับปรุงและพัฒนารูปแบบ วิธีการ รวมถึงการพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ เพื่อให้ผลผลิตต่อพื้นที่ที่สูง เรียกว่า การเลี้ยงโดยใช้ระบบพัฒนา (Intensive System) ซึ่งให้ผลผลิตสูงถึง 1 ตัน / ไร่ / รุ่น

ผลผลิตกึ่งกุลาคำของประเทศไทยได้เพิ่มปริมาณเรื่อยๆ ตามสัดส่วนการขยายตัวของพื้นที่ที่ถูกใช้ประโยชน์ในการเลี้ยงกึ่งกุลาคำโดยใช้ระบบพัฒนา ซึ่งมีการใช้ยุงสด บุ้งเคมี เพื่อขยายแพลงก์ตอน ใช้สารเคมีเพื่อปรับสภาพน้ำและทำลายเชื้อโรค และสัตว์เซลล์เดียวที่อยู่ในน้ำตลอดจนการใช้ยาปฏิชีวนะ และยาอื่นๆ เพื่อรักษาโรค

ธุรกิจการเพาะเลี้ยงกึ่งกุลาคำได้กลายเป็นอาชีพหลักที่สำคัญที่นำรายได้สูงสุดแก่เกษตรกรในพื้นที่ชายฝั่งของประเทศในทุกจังหวัด ภายในเวลาอันรวดเร็วพื้นที่บริเวณชายฝั่งแทบทุกจังหวัดถูกใช้ในการเลี้ยงกึ่งกุลาคำ จนเกินความพอดี ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ผลผลิตที่เพียงพอต่อปริมาณห้องเย็นที่ไค่ลงทุนสร้างขึ้นมาจำนวนหลายแห่ง เมื่อพื้นที่แนวชายฝั่งทะเลภายในกลางบริเวณก้นอ่าวไทยตั้งแต่จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และสมุทรปราการ เริ่มประสบกับปัญหาน้ำเน่าเสีย และสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาโรคกุ้งไค่ระบาดในแทบทุกพื้นที่ในบริเวณนี้ ฟาร์มกุ้งขนาดใหญ่ได้ปิดตัวลงเนื่องจากทนต่อสภาพเสื่อมโทรมของพื้นที่ แหล่งน้ำต่อไปไม่ได้เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่เป็นของตนเองก็ต้องหยุดกิจการในระยะหนึ่ง การเพาะเลี้ยงกึ่งกุลาคำได้ขยายตัวออกไประยะหนึ่งและได้ขยายตัวออกไปถึงจังหวัดในภาคตะวันออก และต่อมาเหตุการณ์เช่นเดียวกันได้เริ่มเกิดกับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงในบริเวณชายฝั่งตะวันออก ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการเลี้ยงมากที่สุด ในปี 2530-2532 การเลี้ยงกึ่งกุลาคำได้ขยายตัวไปยังภาคใต้มากขึ้นทุกปี จนถึงปัจจุบันนี้ทางชายฝั่งของอ่าวไทยตอนใต้และชายฝั่งทะเลอันดามันได้กลายเป็นแหล่งเลี้ยงกึ่งกุลาคำที่เริ่มประสบกับปัญหาเช่นเดียวกับที่ปรากฏในพื้นที่ชายฝั่งภาคกลางและภาคตะวันออกมาแล้ว แม้ว่าผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงกึ่งกุลาคำ รวมทั้งนักวิจัยสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเพาะเลี้ยงกึ่งกุลาคำได้ให้ความร่วมมือ และค้นคว้าวิจัยเพื่อแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ผลงานวิจัยและการปรับปรุงระบบการเพาะเลี้ยงตามหลักวิชาการที่ทดลองค้นคว้ามาแล้ว ตลอดจนความรู้และเทคโนโลยีร่วมสมัยยังถูกถ่ายทอดไปสู่เกษตรกรไม่ทั่วถึง และอาจไม่ทันต่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การขยายตัวของผู้เลี้ยงกุ้ง หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่แก้ไขปัญหากุ้งกุลาดำได้ถูกกำหนดขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ทั้งนี้เพื่อจัดกลุ่มนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ประมงรวมทั้งประมงอำเภอ ที่มีประสบการณ์ในด้านการเพาะเลี้ยงกุ้งและสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันนำความรู้ทางวิชาการ และเทคโนโลยี และผลการทดลองวิจัยที่ได้ผลดีแล้วไปถ่ายทอด และฝึกอบรมให้แก่เกษตรกร และร่วมมือกับเกษตรกรในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงกุ้ง

วัตถุประสงค์ของโครงการ

กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่ได้ส่งผลกระทบต่อไปยังปัญหาอื่น ๆ เช่น การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเล ปัญหาการว่างงานของเกษตรกรที่เคยทำนามาก่อนรวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งที่กำลังเสื่อมสภาพลงทุกขณะ ดังนั้นกรมประมงจึงได้จัดทำโครงการแก้ไขปัญหากุ้งกุลาดำเพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ซึ่งได้มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ได้ปรับปรุงให้เข้ากับสภาพปัจจุบันในการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และได้นำเอาหลักวิชาการด้านการจัดการฟาร์ม และความรู้อย่างลึกซึ้งในสาขาชีวประมง ผสมกับการทดลองวิจัยในด้านการใช้ยาและเคมีภัณฑ์ในการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำมาวิเคราะห์และแปลข้อมูลเพื่อนำผลไปพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรนำไปแก้ไขปรับปรุงในการเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำของตนเองได้เป็นอย่างดี และได้มีการนำข้อมูลการวิจัยและการแก้ไขปัญหาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งน้ำชายฝั่ง มาใช้เป็นหลักในการชี้แนะวิธีการจัดระบบฟาร์มเลี้ยงกุ้งกุลาดำให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมและถาวร

วัตถุประสงค์หลักของโครงการ มีดังนี้

1. เพื่อนำความรู้ และเทคโนโลยีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่สำคัญไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเกษตรกร
2. เพื่อแนะแนวทางให้กับเกษตรกรในด้านความรู้ทางวิชาการในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในบริเวณชายฝั่งของประเทศ
3. บริการตรวจและวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และสุขภาพของกุ้งกุลาดำในฟาร์มที่เลี้ยง
4. เพื่อให้ความรู้ในด้านการใช้ยา และเคมีภัณฑ์ แก่เกษตรกรในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

เป้าหมายของโครงการ

1. เพื่อรณรงค์ให้เกษตรกรเลี้ยงกุ้งกุลาดำได้อย่างถูกวิธี
2. เพื่อฝึกอบรมให้เกษตรกรรู้จักนำความรู้ทางด้านวิชาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
3. เพื่อลดปัญหาในการใช้ยา และเคมีภัณฑ์ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
4. เพื่อเป็นการอนุรักษ์สภาวะสิ่งแวดล้อมของแหล่งน้ำด้านชายฝั่ง ไว้ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างถาวร

การดำเนินงานของโครงการ วิธีการดำเนินงานของโครงการมีดังนี้

1. ตั้งหน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่แก้ไขปัญหากุ้งกุลาดำ ศูนย์ฯ หรือสถานีละ 1 หน่วย รวมจำนวน 18 หน่วย ให้มีเจ้าหน้าที่หน่วยละ 2 นาย ประสานงานกับประมงอำเภอ เพื่อร่วมปฏิบัติงานโดยมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำและสุขภาพกุ้งกุลาดำในพื้นที่รับผิดชอบ 10 วัน/เดือน
2. ฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ดังนี้
 - 2.1 การวินิจฉัยโรค
 - 2.2 การใช้เคมีภัณฑ์อย่างถูกวิธี
 - 2.3 หลักการตรวจและการวิเคราะห์คุณภาพน้ำและการแปรผล
 - 2.4 การเก็บตัวอย่าง และการวิเคราะห์ชนิดปริมาณของแพลงก์ตอน รวมทั้งการแปรผล
3. จัดเครื่องมือ อุปกรณ์ ยานพาหนะ ดัดแผ่นป้าย (สติ๊กเกอร์) ประจำรถของทุกหน่วยฯ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. จัดทำสมุดเยี่ยมเยียนประจำฟาร์ม เพื่อให้เจ้าหน้าที่ลงบันทึกข้อมูลในการตรวจสอบและขอเสนอแนะในการแก้ปัญหา และส่งรายงานข้อมูลทุก 3 เดือน
5. ร่วมมือกับประมงอำเภอเพื่อจัดให้มีการประชุมเกษตรกรขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อถ่ายทอดความรู้ดังนี้
 - 5.1 ความรู้ด้านวิธีการเลี้ยงอย่างถูกต้อง โดยเน้นการป้องกันโรค หลีกเลี่ยงการใช้ยาและเคมีภัณฑ์
 - 5.2 ความรู้ในการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ
 - 5.3 การจัดการฟาร์ม
 - 5.4 หลักการสุขภาพฟาร์มสัตว์น้ำ
6. จัดประชุมร่วมมือระหว่างผู้ปฏิบัติงานในโครงการ เมื่อปฏิบัติการไปแล้วทุก ๆ 3 เดือน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 6.1 เพื่อรายงานความก้าวหน้าและผลการแก้ไขปัญหาค่าเสียหายกึ่งอุตสาหกรรม
- 6.2 ประเมินผลการทำงานของหน่วยปฏิบัติการแต่ละหน่วย เพื่อให้ขอแนะนำและปรับปรุงแก้ไข
- 6.3 นำปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของแต่ละท้องถิ่นมาเสนอต่อที่ประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขให้ถูกวิธี
- 6.4 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่แต่ละหน่วยได้ประสบมาพร้อมจัดทำเป็นเอกสารคู่มือเพื่อเผยแพร่ต่อไป

แผนการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่แก้ไขปัญหาค่าเสียหาย

หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่แก้ไขปัญหาค่าเสียหายที่สร้างขึ้นจะปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ที่ศูนย์พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งหรือสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งรับผิดชอบอยู่ โดยปัจจุบันได้ใช้กำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการเพาะเลี้ยงและด้านสิ่งแวดล้อมให้รับผิดชอบอยู่จนกว่าจะได้รับอัตรากำลังเพิ่มขึ้น หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่แก้ไขปัญหาค่าเสียหายที่ปฏิบัติงานอยู่แล้วในโครงการนำร่องปีงบประมาณ 2535 มีทั้งสิ้น 8 หน่วยงาน ดังนี้ คือ หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่ศูนย์พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งสุราษฎร์ธานี รับผิดชอบในการออกไปให้บริการแก้ไขปัญหาค่าเสียหายในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำของจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่จังหวัดสมุทรสาคร ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ภูเก็ต สตูล และอ่าวคุ้งกระเบน

หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่แก้ไขปัญหาค่าเสียหายทั้ง 8 หน่วยนี้ ได้ปฏิบัติงานไปแล้วตั้งแต่ปีงบประมาณ 2523 และได้ผลเป็นที่น่าพอใจยิ่ง ดังนั้นในปีงบประมาณ 2536-2537 จึงมีแผนการที่จะเพิ่มหน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่เพิ่มขึ้นอีก เพื่อให้ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเพื่อให้บริการความรู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรที่เพิ่มขึ้น ทั้งจำนวนฟาร์ม และปริมาณพื้นที่ หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่ที่จะจัดตั้งเพิ่มในแผนงานมีดังนี้

ปีงบประมาณ 2536 จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่เพิ่มขึ้น จำนวน 3 หน่วย รวมเป็น 11 หน่วย โดยให้ปฏิบัติงานภายใต้ความรับผิดชอบของศูนย์ฯและสถานีต่อไปนี้ คือ หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดระยอง

ปีงบประมาณ 2537 จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่เพิ่มอีก 7 หน่วย รวมเป็น 18 หน่วย เพื่อให้การปฏิบัติงานครอบคลุมทั่วทุกจุด และทุกท้องถิ่นที่มีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ โดยให้ปฏิบัติงาน

อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของศูนย์สถานีต่อไปนี้ หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่ของสถานีเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดเพชรบุรี ทรายคราด นราธิวาส สมุทรสงคราม ชุมพร ตรัง และกระบี่

โครงการนี้ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2535 และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในโครงการมีความ กระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือเกษตรกรชาวนาุ้งเพื่อให้เลี้ยง ไข่และกุ้งที่ได้มีคุณภาพตามที่ตลาด ต้องการและเพื่อป้องกันไม่ให้เกษตรกรเลี้ยงกุ้งผิดวิธี ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ชายฝั่งได้

- การดำเนินงานของโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้ง โดยกรมประมงได้มอบหมายให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงไปดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การขุดบ่อเลี้ยง การทำบ่อพักน้ำ การทำ ท่อบำบัดน้ำทิ้ง การปล่อยพันธุ์กุ้ง การดูแลรักษา การตรวจวัดคุณภาพน้ำ การให้ออกซิเจนในบ่อ เลี้ยง การใช้สารเคมี การถ่ายเทน้ำ การตรวจหาขนาดและจำนวนของกุ้ง ตลอดจนการป้องกันกำจัด โรค นอกจากนี้ได้จากนี้ได้จัดการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรและมีการเข้าไปตรวจเยี่ยมเพื่อวิ เคราะห์คุณภาพน้ำและสุขภาพกุ้ง 10 วัน/เดือน ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรเลี้ยงกุ้งได้ผล และกุ้งที่ได้มี คุณภาพรวมทั้งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ตำบลท่าฉาง
อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

คำแนะนำ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน () หน้าข้อความ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ ปี

3. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้เรียนหนังสือ () ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษา () อนุปริญญา

() ปริญญาตรี () อื่น ๆ ระบุ

4. จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด คน

จำนวนผู้ให้แรงงานเลี้ยงกุ้ง คน จากสมาชิกในครอบครัว คน

และจากการจ้างคน

5. การถือครองที่ดินทำนาทั้งหมด ไร่

() ที่ดินของตนเอง () ที่ดินเช่าของผู้อื่น

() ที่ดินทำกินไม่ต้องเสียค่าเช่า

6. รายได้ของเกษตรกร

1) รายได้จากเกษตรกร

- การเลี้ยงกุ้ง บาท/ปี

- ประมงชายฝั่ง บาท/ปี

- ทำสวน บาท/ปี

- ทำนา บาท/ปี

- อื่น ๆ ระบุ บาท/ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) รายได้นอกภาคการเกษตร (เช่นรับจ้าง,ค้าขาย,รับราชการ เป็นต้น)
เป็นเงิน

บาท/ปี

7. แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

- () ของตนเอง () จากญาติพี่น้อง
() กู้จากเอกชน () กู้จากธนาคาร

8. การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันทางการเกษตร

- () ไม่ได้เป็นสมาชิก () กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำ
() กลุ่มสหกรณ์การเกษตร () กลุ่ม ธ.ก.ส.
() กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

9. ท่านเคยได้รับความรู้จาก โครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำหรือไม่

- () เคย () ไม่เคย

10. การได้รับความรู้หรือคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

- () ไปขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงจำนวน ครั้ง/ปี
() เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงมาตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำในท้องถิ่นครั้ง/ปี
() ร่วมประชุม หรืออบรมรับความรู้ ครั้ง/ปี
() ขอคำแนะนำจากผู้อื่น (ระบุ)

11. ท่านได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำจากแหล่งใดมากที่สุด

- () เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมง () เกษตรกรผู้นำ
() เพื่อนบ้าน () เอกสารคำแนะนำสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
() หนังสือพิมพ์ () วิทยู โทรทัศน์
() อื่น ๆ (ระบุ)

12. ท่านเลี้ยงกุ้งกุลาดำแบบวิธีการใด

- () เลี้ยงแบบธรรมชาติ () เลี้ยงแบบกึ่งพัฒนา
() เลี้ยงแบบพัฒนา

ตอนที่ 2 ทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ตำบลท่าฉาง
อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำแนะนำ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง (3) (2) (1) ตามที่กำหนดให้

การดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	ระดับทัศนคติ			ถ้าไม่เห็นด้วย กรุณาระบุเหตุ ผล
	เห็นด้วย (3)	ไม่แน่ใจหรือเฉย ๆ (2)	ไม่เห็นด้วย (1)	
การเตรียมบ่อเลี้ยงและการปล่อยพันธุ์กุ้ง				
1. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการขุดบ่อเลี้ยงและการเตรียมบ่อที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ				
2. การให้เกษตรกรทำบ่อพักน้ำก่อนนำน้ำเข้าบ่อเลี้ยงกุ้ง				
3. การให้เกษตรกรทำบ่อบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกจากบ่อลงสู่แม่น้ำลำคลอง				
4. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปล่อยพันธุ์ลูกกุ้งจำนวน 40,000-50,000 ตัว/ไร่				
5. การให้คำแนะนำการเตรียมน้ำในบ่อก่อนปล่อยกุ้งลงเลี้ยง				
การดูแลรักษาและตรวจสอบคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้ง				
1. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการถ่ายเทน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้งโดยเครื่องตีน้ำ				
2. การให้เกษตรกรตรวจหาขนาดและจำนวนกุ้งในบ่อเลี้ยงทุก 7 วัน				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	ระดับทัศนคติ			ถ้าไม่เห็นด้วย กรุณาระบุเหตุ ผล
	เห็นด้วย (3)	ไม่แน่ใจหรือเฉย ๆ (2)	ไม่เห็นด้วย (1)	
3. ให้อำเภอนำเกี่ยวกับการให้ออกซิเจนในบ่อเลี้ยงกุ้ง				
4. การให้เกษตรกรกรทำการตรวจวัดความเค็มและความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำในบ่อเลี้ยงอยู่เสมอ				
5. การให้อำเภอนำแก่เกษตรกรเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคที่ถูกต้อง				
การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมประมง				
1. ให้อาสาสมัครเอกสาธิตแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ				
2. จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ				
3. การให้คำชี้แจงแนะนำการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเสียในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ				
4. การเยี่ยมชมติดตามแนะนำการปฏิบัติงานแก่เกษตรกรทุก ๆ 7 วัน				
5. จัดตั้งกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำเพื่อแก้ไขปัญหาการเพาะเลี้ยงกุ้ง				
6. การจัดประชุมให้ความรู้แก่เกษตรกรเดือนละ 1 ครั้ง				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินงานของโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ	ระดับทัศนคติ			ถ้าไม่เห็นด้วย กรุณาระบุเหตุ ผล
	เห็นด้วย (3)	ไม่แน่ใจหรือเฉย ๆ (2)	ไม่เห็นด้วย (1)	
คุณลักษณะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ ประมงกับการปฏิบัติงาน				
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใดแนะนำการ เลี้ยงกุ้งแก่ท่านเป็นกันเองไม่ถือ ตัว				
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความตรงต่อ เวลาเมื่อมีนัดประชุม				
3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมาแนะนำการ ดูแลแก้ปัญหาการเลี้ยงกุ้งแก่ท่าน อย่างสม่ำเสมอ				
4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นผู้มีความรู กว้างขวาง ท่านสามารถปรึกษา ปัญหาต่าง ๆ ได้				
5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถแนะนำ และถ่ายทอดความรู้เรื่องการ เลี้ยงกุ้งแก่ท่านให้เข้าใจได้ดี				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
คำแนะนำ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน () หน้าข้อความและเขียนข้อความในช่องว่างที่
 กำหนดให้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมบ่อ

- () การใช้ปูนขาวเพื่อปรับสภาพความเป็นกรดด่างของดินในบ่อเลี้ยงกุ้ง
 () การเตรียมน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้งก่อนปล่อยลูกกุ้ง
 () การสร้างบ่อพักน้ำและบ่อบำบัดน้ำเสีย
 () อื่น ๆ ระบุ

ข้อเสนอแนะ

2. ปัญหาเกี่ยวกับพันธุ์กุ้ง

- () พันธุ์กุ้งหาได้ยาก , ขนส่งลำบาก
 () กรณีปล่อยกุ้งลงบ่อมากเกินไปทำให้กุ้งไม่โต
 () แหล่งที่ผลิตลูกกุ้งพันธุ์ดีที่เชื่อถือได้และผ่านการรับรองจากกรมประมง
 () อื่น ๆ ระบุ

ข้อเสนอแนะ

3. ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลรักษา

- () ขาดความรู้ในการให้อาหารเลี้ยงกุ้ง
 () การตรวจหาขนาดและจำนวนกุ้งในบ่อ
 () การใช้เครื่องตีน้ำเพื่อเพิ่มออกซิเจนในบ่อ
 () การกำจัดศัตรูกุ้งกุลาดำ
 () อื่น ๆ ระบุ

ข้อเสนอแนะ

4. ปัญหาด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ

- () ขาดเครื่องมือตรวจวัดความเค็มและความเป็นกรดเป็นด่าง
- () ไม่มีวิธีการตรวจวัดความเค็มและความเป็นกรด-ด่างที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ
- () อื่น ๆ ระบุ

ขอเสนอแนะ

5. ปัญหาการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

- () การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงได้ทันเหตุการณ์
- () ขาดการให้คำแนะนำการจัดตั้งกลุ่ม
- () ขาดความสนใจและรับผิดชอบในเรื่องของการประชุมและฝึกอบรม
- () ขาดการให้ข่าวสารเรื่องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
- () อื่น ๆ ระบุ

ขอเสนอแนะ